
CIJENA 3 DIN. — POŠTARINA U GOTOVU
BR.1
193
OBITELJ

KNJIŽEVNI SUSRETI

Onip - Herceg: »DOĐI IDI ZA MNOM«. Ta se evanđeoska gluma, napisana u dva čina i za 7 muških lica, nadovezuje s lijepim nizom drugih igrokaza, koji su nedavno izašli i koji će u najskorije vrijeme izaći, na onim temeljima, koje je udarilo Društvo sv. Jeronima, izdavši u svojoj nakladi Matijevićevu igru »Rasipni sin« i Lamotovu glumu »Za zemljom«. Tim je započela biblioteka za diletante pozornice, koja se evo nastavlja ovim izvrsnim igrokazom, koji će vrlo dobro doći društvima, zavodima i školama, koje su vikle, da bar jednom na godinu istupe pred javnost kakvim igrokazom. Ovaj je igrokaz najprikladniji za korizmeno i uskrsno vrijeme, jer obrađuje zgode, koje su u tijesnoj vezi s mukom Kristovom: bogati mladić gledajući križni put Kristov u težnji za istinom nalazi smirenje u obraćenju i prilazi k učenicima Propetog, da zajedno s njima širi kraljevstvo Božje na zemlji. Psihološki je sav događaj dosljedno proveden, bez skokova i bez natezanja. Spontanošću svojom dodiruje se duše gledaoca i gane u njoj čuvstvo saučešća i ljubavi. — Cijena pojedinom primjerku 10 Din, naručuje se kod: Društvene pozornice, Zagreb, Trg kralja Tomislava 21.

Esteve-Rabadan: »DVIJE MAJKE«. Ova gluma također obrađuje događaje, koji su u vezi sa smrti Spasiteljevom, i događa se u Jerusalimu u isto doba, kada i radnja evanđeoske glume »Dođi, idi za mnom«. »Dvije majke« na neki način popunjuju glumu »Dođi, idi za mnom«, pa se mogu igrati iste večeri. Ova je gluma napisana za 7 ženskih lica, a radnja se razvija u jednom činu. — Naručuje se na adresu: Društvena pozornica, Zagreb, Trg kralja Tomislava 21. Cijena joj je 10 Din.

Jagić-Lederer: »MALI PTIČARI«. Ovaj igrokaz možemo s punim pravom nazvati dječjom operetom. Sadržaj joj je veseo i poučan, pa se gluma sama po sebi preporuča svim školama, zavodima i omladinskim društvima. Iznesene su zgode i nezgode dvojice učenika (od 6 do 11 godina), koji pobjegoše iz škole, da mogu poći u lov na ptičice. Lijepa je njihova sloboda; ali eto ti stražara Marka, da ih nagradi. On će ih povesti roditeljima, svezanih ruku, između redova suučenika, koji im se rugaju, ali na sreću se pojavljuje dobri načelnik, koji ih oslobađa. Glumci pjevaju nekoliko kupleta, vrlo lakih i efektnih, a cijela se igra završuje veselom himnom gradonačelniku. — Igrokazu su priložene tiskane note, po kojima može da uvježba glumce svatko, tko nešto vlada glazbom. Naručuje se kod Društvene pozornice, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Cijena 20 Din.

Jakov Tomasović: »OMIŠ«, str. 48, drugo izdanje Knjižare Tomasovića u Omišu. O ubavom našem primorskom gradiću Omišu napisao je lijep prikaz njegov sin Jakov Tomasović. Iza opisa mjesta i njegova smještaja auktor iznosi kratku njegovu povijest, a zatim klimatske i zdravstvene njegove prilike. Ugodnom šetnjom vodi nas po mjestu i upozoruje na njegove znamenitosti, a na koncu nas vodi na izlete u najbližu njegovu okolicu. Knjižica je lijepo opremljena, štampana je na finom papiru i ilustrirana sa mnogo uspjelih slika.

Tomislav M. Macan: »ČARANJE I GATANJE«. Naš saradnik T. M. Macan živeći u različitim dalmatinskim mjestima zanimao se za život i običaje ljudi, s kojima je dolazio u doticaj. Plod je tog proučavanja i knjižica o čaranju i gatanju u Blatu na otoku Mljetu. Radnja je bila štampana u »Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena«, a zatim preštampana u posebnoj knjižici. Auktor opisuje čaranja i gatanja u raznim crkvenim blagdanima i svecima, u kućanstvu, u gospodarstvu, u ribanju i u ostalim prilikama. Knjižica je zanimljiva za proučavanje posebne strane narodnog života i mišljenja, a to je ujedno i prva radnja u »Zborniku«, koja se tiče otoka Mljeta.

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA.

26. Tvrdi ovratnici. Živim u provinciji, gdje nema stručnih pralja za štirkanje muških ovratnika, te sam ih prisiljena sama štirkati. Na koji se način postizava glatkoća i sjaj te uopće pravilan način štirkanja?

Mlada domaćica.

ODGOVORI.

10. Služavka sa srednjom školom. Ja sam uzela služavku, koja je svršila građansku školu, ostala bez roditelja i morala u kakvugod službu. Ona ide s malim djetetom na šetnju, a ja moram kod kuće kuhati, spremati, parkete viksati i uopće sve poslove raditi, koje bi mi inače bolja služavka uradila. Žao mi ju je otpustiti, a teško dočekati, da nauči te poslove za koje, vidim, nema ni najmanje volje. Bolje ste uradili, što niste ni uzeli takvu služavku, jer ako drugom i treba da pomognemo, ne smijemo zaboraviti ni na sebe i na svoje glavne dužnosti: biti majka obitelji. Štefa.

8. Zaručnik bez ruke. (Prvi odgovor.) Poznam jedan sličan slučaj. Lijepa se djevojka udala za momka bez ruke. Sve je bilo dobro prve godine. No kad je došlo dijete, nastalo je zlo: žena upravo zlostavlja jadnika muža. Za najmanju sitnicu viče na nj, a ne žaca se i ruku dići na nj. Siromah luta izvan kuće, po poljima i po šumi kao izgubljen. Dobra je duša, te ne zna sebi pomoći. Nikom se ne tuži, nego svoje zlo skriva u sebi i trpi... Ako možete samo i naslutiti, da bi i u vašem zajedničkom budućem životu mogao nastati sličan preokret, poremećenje, pregorite radije sada, kako vam roditelji, koji samo sigurno dobro hoće, savjetuju. Učitelj.

8. Zaručnik bez ruke (Drugi odgovor). Prava ljubav svladava sve zapreke. Vaši roditelji misle trijezno, hladno, boje se za vas, jer vas ljube, ali ne mogu prosuditi jačinu vaše ljubavi. Ona se mora očitovati u ustrajnosti. Ne smijete učiniti ništa proti volji svojih roditelja, nego se oni moraju uvjeriti, da je vaša sreća zaista ondje, gdje je vi mislite naći. Tu dakako nema drugoga savjeta, nego biti strpljiv. Vaša plemenitost, da ne napuštate siromaha, za koga ste nakanili poći, ni u njegaovoj tako užasnoj nesreći, mora biti od Boga blagoslovena. Starac Janko.

8. Zaručnik bez ruke. (Treći odgovor). Ostao sam u ratu bez oka. Zarobljen u Rusiji nisam se pet godina javljao ni vraćao, samo da tako pružim svojoj zaručnici priliku, da pođe za drugoga a ne za bogalja. I zbilja, kad sam se vratio, ona je već bila udata. Nije se nadala mome povratku. No brak njezin nije sretan, jer se namjerila na muža pijanicu. Nisam li ja krivac njene nesreće? Neka to i vama i vašem nesretnom odabraniku bude pouka. Slavonac.

Slika na omotu:

Crkvica sv. Mihala pod samoborskim gradom

Ilustrovani tjednik „Obitelj“ izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj“ izdàje Konzorcij Jeronimskih časopisa. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji“ Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji“: Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj“ se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

BROJ 11 OBITELJ GOD IV

U ZAGREBU 13 OŽUJKA 1932

ZABORAVLJENI HRVATSKI PJESNIK

K 50. GODIŠNJICI SMRTI PJESNIKA ANDRIJE PALMOVIĆA — NAPISAO ANDRIJA PALMOVIĆ ML.

Koncem prošle godine proslavljena je pedeseta godišnjica smrti Augusta Šenoe, a evo 10. veljače navršila se pedeseta godišnjica drugog našeg zaboravljenog velikana pjesnika Andrije Palmovića. Pjesnik je rođen 27. listopada 1847. godine u Rasinji, selu pitome Podravine. Pučku je školu polazio u Rasinji i u Koprivnici, a gimnaziju u Požegi i u Zagrebu kao pitomac nadb. orfanatrofija. Palmović je odabrao svećenički stalež i kao bogoslov radio je oko izdavanja sjemenišnog listića »Smilje«. Postavši kapelan često je mijenjao župe, jer je dolazio u konflikt s »mađaronima« radi širenja i buđenja narodne svijesti. Kako je bio jak i neslomiv karakter, nije sustao na teškom putu da ostvari svoje ideale, premda su mu protivnici nuđali bolja mjesta, gdje bi mogao nesmetano raditi.

Materijalno dobro, u kojem mnogi zaboravljaju svaki viši, duševni užitak, pjesnik nije poznavao u svom životu. Dok je u Vinagori vršio tešku svećeničku službu, nahladio se i uhvatio klicu bolesti, koja ga je prerano bacila u grob. Umro je u Zagrebu u bolnici milosrdne braće, a spomenik mu podigoše prijatelji Folnegović i Badalić novcima, što su ih dobili štampanjem njegovih pjesama.

ANDRIJA PALMOVIĆ

Palmović je spjevao prilično malo pjesama, u svemu 44 izvorne i 9 prevedenih, a tomu je uzrok rana pjesnikova smrt i prilike, u kojima je živio. Bio je lirski pjesnik, premda je samo u tri pjesme ulio svoju intimu i unutrašnje osjećaje i to u pjesmama »Osmo čudo«, »Zaman ukletva« i »Pokupkinji«.

Najveći dio njegovih pjesama ima za tendenciju: iskrenu ljubav prema hrvatskom narodu. On pokazuje Hrvatima veliki dio njihove povjesnice, od poljičke kneginje Tuge, Zrinjskih i Frankopana i uskoka do bosanske i hercegovačke raje. Poslije tužna kazivanja slavne prošlosti Zrinjskih i Frankopana, što ga u pjesmi »Zora Veronika Zrinjska« stavlja u usta zadnjem listu drevna zrinjskog debla, Zori Veroniki, pjesnik tješi Hrvate nadom u ljepšu budućnost, stihovima:

> »Hrvati, braćo! Mnogi jošte križ nas čeka,
> Sirene tuđe bježmo s bliza i daleka!«

Glasovite su njegove pjesme »Konju Mrkodinu« i »Bosanski korabljar«, te je ova posljednja i uglazbljena. Najljepša njegova pjesan »Sonetni vijenac« veliča i slavi domovinu: pjesnik u njoj nježnim sonetima izriče ljepotu rođene grude i njezinu slavnu prošlost, zovući je milo: »Domovino, ime svetih osjećaja!«

Palmović je prevodio pjesme nekih njemačkih i poljskih pjesnika, koje su, kao gotovo i sve druge njegove pjesme, bile štampane u »Vijencu« i u »Slavjanskom Jugu«. Palmovićeve su misli katkad teško razumljive, a usto mu jezik obiluje kovanicama, kojih u običnom životu nema. Palmović je bio u svoje vrijeme najčišći pjesnik lirske poezije, prožet uzvišenim idejama domovinske ljubavi. Pjesniku su zamjerali, što je on — katolički svećenik — pjevao ljubavne pjesme, no u njima nije nikad pretjerao niti skrenuo sa staze pravog morala, držeći se one narodne poslovice »Sve za obraz, obraz ni za što«. Jedan razlog, zašto se njegove pjesme prilično malo čitaju, bit će i taj, što je pjesnik slabo populariziran. Njegove naime pjesme, sabrane i izdane od prijatelja mu Folnegovića, sve su rasprodane.

Već 50 godina počiva pjesnik u grobu bez straha, da će ga zahvalni Hrvati glorificiranjem dići iz groba, i njegovu ličnost sve više i više pokriva veo zaboravi. Malo je onih, koji se zanimaju za pjesnika, čiji je život bio buran i pun patnja, što ih sa sobom donosi stalež, kome se bio posvetio.

Neka je slava zaboravljenom pjesniku hrvatske grude i slavnih hrvatskih junaka!

DVIJE PJESME ANDRIJE PALMOVIĆA

TOMO GAJDEK Naslikao Quiquerez

TOMI GAJDEKU

PRVOM PREDSJEDNIKU JERONIMSKOG KNJIŽ. DRUŠTVA

Stale njive očinske nenačete,
žeđajuć rose prosvjetnice svete.
Malo radnika; svuda jedan cjelik,
posao velik!

Ti ih milka orosi Božjom rosom,
poli ih svojim znojem, mahnu kosom,
pade korov; kreposti niknu bilje,
slatko mu žilje.

Sjetio si se nemarna u čas bijede,
kako kruh se o svojoj muci jede.
Svud ti harna darovnoj ruci hvala:
Cvijetom ti cvala!

Istim biti nijesi ni onda presto,
kad te na časno podigoše mjesto,
znajuć radiša da pod večer dneva
najslađe pjeva.

I star uz nas mlade si ti mladovo,
drugi nam otac, blago sloveć slovo,
srcu ti naše tegobe i mane
bile su rane.

Sad gdje naše poljane znanjem mire,
knjige iz kuta seljačkoga vire,
tko je, do tebe, na to toli marno
duhove darno?

S tog od mlađeg zbora te svećeničkog
pozdravljam predstavnika Bijeničkog:
Stoj i predstoj nam! Mi ti i za grobom
stat ćemo s tobom!

Spjevana u slavu njegova imenovanja prepoštom bijeničkim g. 1874.

HRVATIMA IZVAN HRVATSKE

Običaj je bio u Rimljana:
U tuđinstvo kad bje da se seli,
s ognjišta bi svi si ponijeli
sveti oganj do najdaljih strana.

Njih da bude duša ogrijana,
ko i prije na djedovskih sijelih,
domovnom su ljubavi se kleli
hranit oganj do kraj svojih dana.

Oh, da mogu i ja oganj sveti
širom svijeta, širom naških kuća
u grud svačju, u dušu vam snijeti:

Gdje je Hrvat, pjeni krv mu vruća,
svagdje nam ga prvi žarak sjeti
jedne braće, jednoga pregnuća!

Spjevana g. 1873.

Svaki prijatelj knjige nabavit će sebi ove godine bar jednu knjigu više nego prošle godine te tako pomoći, da u ovoj materijalnoj krizi ne strada knjiga, taj temelj svake kulture.

Šanghaj ∽ kineski Babilon

U posljednje se vrijeme svuda po cijelom svijetu čuje i govori o kineskom gradu Šanghaju, koji su osvojili i zaposjeli sada Japanci.*) Kako je to važan događaj, vidi se po tom, što su sve velike države poslale pred Šanghaj po nekoliko svojih ratnih brodova, da zaštite svoje interese. Sve velike države imadu svojih interesa u onim dalekim krajevima svijeta, a ti su interesi usko vezani sa Šanghajem, koji je kao neki međunarodni čvor na istočnoj obali Azije. Svaki čuva ljubomorno taj čvor, i ne daj Bože, da bi tko u nj dirnuo. A eto sada se to usudiše Japanci. Doduše oni vele, da ne misle povrijediti ničije pravo, nego samo hoće svoje interese da zaštite od kineskih napadača. Ali isto tako oni evo već tolike mjesece uvjeravaju cijeli svijet, da ne kane voditi rat proti Kinezima, a ovamo, ono, što oni rade u Kini i Mandžuriji, nije ništa drugo nego rat. Čini se dakle, da je Japan uhvatio priliku, da se baš u času, kada se u cijelom svijetu najviše nastoji osigurati protiv ratova, naruga svim miroljubivim nastojanjima u brk.

Malo tko od onih, koji sada dan na dan u novinama čitaju o Šanghaju, zna, da je to grad, koji ima preko 3 milijuna stanovnika, te je prema tome veći od sviju evropskih gradova osim Pariza, s kojim je nekako jednako velik, a i po značenju je svome sličan Parizu, jer što je Pariz u Evropi, to je Šanghaj u Aziji. Od ta dva stožera suvremene Evrope i Azije veći su na svijetu samo još London i Njujork.

Šanghaj nije samo silno velik, nego je i silno bogat: to je jedan od najbogatijih gradova svijeta. No pod tim njegovim čarobnim bogatstvom, za koje se toliki otimaju, skriva se na dnu užasna bijeda, kakve ima po svim gradovima, i to što je grad veći, to je puniji veće bijede. Luka Šanghaja jedna je od najvećih luka na svijetu uopće, te nije čudo, da je Šanghaj postao središte kineske trgovine.

Šanghaj — to je krik ljudske rijeke, koja se valja po njegovim ulicama, zvonjava srebra, zvuk gonga, tutnjava motora, tajanstvenost budističkih hramova, zlatno zelenilo parkova, čaroban miris egzotike i poput meda mirisavi duhan u lulicama engleskih mornara: sve to smiješano u najopredčniju smjesu azijske-evropske kulture s bestidnom igrom trgovine i s čudnim silhouetama i kontrastima.

Glavna žila kucavica Šanghaja je Nanking Road, trgovačko središte grada, kroz koji u svim smjerovima teče, juri, leti žuti potok kineskih građana, žena i djece. Nanking Road svršava na obali rijeke Vang Pu, uz koju su se poredale divne palače, hoteli, banke, oblakoderi i parkovi s najslikovitijim nasadama cvijeća i krasnim vodoskocima. Dalje je tu most iznad Sučan-Krika, od kojega se nižu bogate konzulske vile. Zgrada bivšega ruskoga konzulata prestiže još uvijek sve svojom ljepotom.

BJEGUNCI IZ ŠANGAJA

Od Nanking Roada širi se na sve strane nepregledno pletivo ulica i uličica gubeći se tamo u daljini među tvorničkim dimnjacima, prema kojima u luci stoji ogromno mnoštvo parobroda.

Kad se spusti noć i zašute zvona posljednjih tramvaja, obavije se golemi taj grad tako čudnom tajanstvenošću. Palače evropske četvrti tonu u tami, straže prolaze oko nje, tiho šumi drveće u uspavanim parkovima i samo u smradnim uličicama kineskoga grada žmirka na tisuće svjetala kao odraz noćnoga života, što se razvija u kineskim čajanama, gdje se sabire talog ljudskoga društva. A taj talog nisu kadri razjuriti ni japanski aeroplani i topovi, što okružiše ovaj novovjeki Babilon.

---

*) Šanghaj bio je prije devedeset godina ribarsko selo. Radi povoljnog smještaja po zaključku mira u Nankingu (29. kolovoza 1842.) razvio se do najvećeg lučkog grada u Kitaju i do najvećeg grada na Dalekom Istoku uopće. Grad se dijeli na Veliki Šanghaj, nazvan »kitajski grad«, međunarodne naseobine (settlements) i francesku koncesiju. Prema posljednjem brojenju pučanstva od 22. listopada 1930. Šanghaj ima 3,156.141 stanovnika. U Kitajskom gradu stanuje 1,713.456 (1 milijun 703.574 domoroca i 9.882 stranca), u međunarodnim naseobinama 1,007.868 (971.397 domorodaca i 36.471 stranac), u franceskoj koncesiji 434.817 (421.885 Kitajaca i 12.932 stranca). Od 58.688 stranaca trajno stanuje u gradu 25.650 Japanaca, 9.331 Engleza, 7.687 Rusa, 3.614. Amerikanaca, 2.113 Portugalaca, 1.842 Indijca, 1.776 Franceza, 1.610 Nijemaca, 385 Danaca, 352 Talijana, 180 Austrijanaca, 139 Čehoslovaka i nekoliko stotina Anamita i Filipinaca.

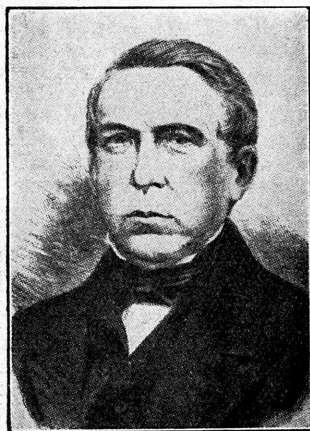
POGLED NA LUŽIČKO-SRPSKU KNJIŽEVNOST

NAPISAO JURIJ RJENČ IZ LUŽICE

Videći tijekom dužeg boravka u Zagrebu, kako moji prijatelji i drugovi imaju prilično pogrešan i nedostatan pojam o književnim (pa i političkim i kulturnim) prilikama moje domovine, bio sam potaknut, da napišem ovaj informativni članak. Moj narod, Lužički Srbi, živio je pod vjekovnim ropstvom Nijemaca u osobitim i teškim prilikama stvorivši ustrajnim borbama časnu povijest kao sliku stvarnih svojih životnih prilika — i književnost kao sliku svojih ideala i težnja, koje nažalost ostadoše zauvijek samo ideali i težnje...

I mi Lužički Srbi imademo književnost, koja se po svojoj vrijednosti može da svrsta u prve slavenske književnosti. Iako smo malen narod, iako se nalazimo u teškom stanju, iako možda nikad svoje slobode ne ćemo dočekati, ipak slavenski mislimo i osjećamo se u nekoj zajednici s ostalim Slovenima.

Najranije proučavanje lužičkosrpske književnosti, analogno proučavanju književnosti ostalih naroda, uzimalo je u obzir samo djela pojedinaca, dok je tradicionalna književnost, koju je stvorio duh narodni, bila potpuno zanemarena i zapostavljena. Krajem Reformacije (koncem XVI. stoljeća) počinje lagano, ali stalno zanimanje i za lužičkosrpsku tradicionalnu književnost. Od kolike je važnosti ona bila kod nas Lužičana, svjedoči najsjajnija epoha lužičkosrpske književnosti, doba mladih Lužičana u drugoj polovici XVIII. stoljeća.

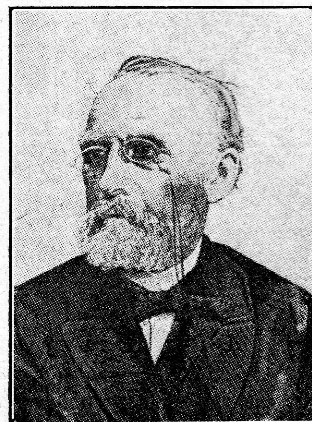

HANDRIJ ZEJLER

Uslijed podvojenih životnih prilika počeli su se Lužički Srbi vrlo rano razlikovati u jeziku, jer su stanovnici gornje Lužice živjeli u drugim okolnostima, nego što su bile okolnosti stanovnika donje Lužice, pa se tako razvija i dvostruki književni pokret. Pokret gornje Lužice upotrebljavaše narječje budišinsko prema mjestu, u kojem mu bijaše i središte, a to se narječje mnogo razlikuje od narječja, koje je uzeo pokret donje Lužice sa središtem u Hoćebuzu. Ukupna književnost ovog doba bijaše isključivo religiozna, a uz to i nije bila pisana književnim jezikom, što je mnogo priječilo njezin jači razvitak. K toj nedaći priključiše se neprestani nemiri u zemlji, nesklonost njemačke uprave i podvojenost ortografska među lužičkim književnicima. Prvi zamašniji poticaj za proučavanje naše književnosti jest djelo Nijemca Georga Kornera, izdano god. 1766., koje je ujedno služilo i nama Lužičkim Srbima kao prvo oružje za obranu našeg slavenskog nacionaliteta i našeg slavenskog jezika. To zanimanje Nijemaca za naše prilike probudilo je interes u širem inostranstvu za našu zemlju. A tome su doprinijela već postojeća društva Lužičana. Prije sviju počinje se zanimati za naš život, povijest i književnost veliki slavenofil Dobrovsky (krajem XVIII. stoljeća) stupivši u odnos s nekim istaknutijim Lužičanima, kao na primjer lužičkim seminaristima u Pragu. Svojim putovanjem kroz Lužicu Dobrovsky ju je dobro proučio i preko svojih radova upoznao s češkom, slovačkom i s drugim slavenskim narodima.

Tek što je tako počelo prvo upoznavanje Lužica, V. Hanka osniva u biblioteci praškog muzeja jedno odjeljenje posvećeno nama, i time je bio udaren prvi stvarni temelj sveukupnog proučavanja lužičko-srpskih prilika. Odmah iza toga javlja se i panslavista Šafarik, koji u svom poznatom djelu o Slavenima daje dolično mjesto i Lužičkim Srbima.

Veliki književni pokreti, koji su kod ostalih naroda proizveli književnu renesansu, bili su od velikog zamašaja i po lužičkosrpsku književnost. Tako sa racionalizmom preživljuju Lužičani svoj nacionalni preporod, dok romantizam probuđuje usnulu slavensku i latentnu ličnu svijest. Istovremeno javljaju se vodiči tog novog života, kao na pr. Lubjevski, Zejler, Pešek, Jordan, a među njima najvažniji Smolèr, koji je imao najviše sposobnosti i smisla za književni preporod. Nastojanjem i radom nekolicine tih vodiča rađa se intenzivniji interes i u inostranstvu, koji potpomaže taj pokret. Najvažniji plod tog nastojanja jest djelo ruskog slaviste Sreznevskijevskog »Povijesni nacrt lužičke književnosti.« Tog ruskoga slavistu mnogo je pomagao i sam Smolèr.

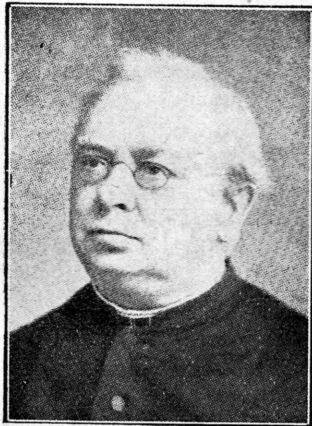

JAN ARNOŠT SMOLER

Tek nakon svega toga pridižu se konačno i sami Lužičani, da porade u buduće samostalno nalazeći u novoosnovanoj Matici Lužičkosrpskoj jak oslonac za svoje djelovanje. Matica Lužičkosrpska bila je centrala, iz koje su izašli prvi uspjesi preporođenog naroda; njena velika aktivnost očitovala se u nacionalnim društvima i organizacijama, a izdavala je svoje vlastite novine i knjige. God. 1848. izdala je

Lužička Matica značajnu zbirku članaka o gornjoj Lužici pod naslovom »Srbska Gornja Lužica«.

Gotovo svi književni radovi toga doba obilježeni su žarkim zanosom za slavensku misao i nepokolebljivom vjerom u Slavenstvo. To se ima pripisati u prvom redu velikim nacionalnim buditeljima Smoléru i Hòrniku, koji su skladno radili na procvatu lužičkosrpske književnosti: Smolěr kao osnivač revije »Časopis Matice Srbske«, a Hòrnik znanstvenim istraživanjima. Hòrnik je još važan kao književni povjesničar, a napisao je istovremeno i čitav niz monografija iz raznih područja. Preko njega i Poljaci dolaze u intimnije veze s Lužičanima (n. pr. Boguslavski).

MICHAL HÒRNIK

Na to lagano buđenje Lužičana iz stoljetnog sna reagirali su Nijemci optužujući ih zbog panslavizma. U tomu su oni vidjeli veliku opasnost protiv svog germanizovanja. Zbog te njemačke reakcije nekolicina je Lužičana klonula, ali najveći dio počeo se da odupire, predvođen i bodren od svijesnih lužičkih prvaka.

Za vrijeme te borbe Lužice su ugledale novo svijetlo u novoj generaciji, generaciji mladih Lužičana pod vodstvom Bartha Ćišinskog, najvećeg lužičkog pjesnika, i slavnog filologa Arnošta Mucke. Oni bijahu ujedno i pokretači književne revolucije ističući napredak u književnosti i umjetnosti, usavršenje umjetničke forme i čistoće književnog jezika. Tom novom generacijom dobijaju i Lužički Srbi svoju pravu i originalnu književnost. Vrijedno je istaći, da mladi nastavljaju tradiciju slavenstva svojih prethodnika, a to pokazaše živim zanimanjem za prilike svih ostalih slavenskih naroda. Rezultat tog njihova rada bila su mnogobrojna djela o Lužičkim Srbima u domovini i u inostranstvu, pogotovu u Češkoj (gdje je osobito zaslužan bio Adolf Černy) zatim u Poljskoj i u Rusiji. Među Južnim Slavenima ističu se najviše Hrvati, među kojima pored mnogih zauzima vidno mjesto Josip Milaković pišući mnogo o lužičkosrpskoj književnosti.

Slično kao i kod ostalih Slavena, tako i kod Lužičana nakon sveopćeg nacionalnog poleta uslijed promijenjenih prilika, romantizam i nacionalno fantaziranje lagano iščezava, a njih zamijenjuje realizam, bliži stvarnom životu. Novi val novog osjećanja ima i svoju generaciju pod vodstvom Andrickog. Tu nalazimo velikog pjesnika Josefa Novaka, dugogodišnjeg urednika Društva sv. Ćirila i Metoda u Budyšinu (sličnog Hrvatskom Književnom Društvu sv. Jeronima); za nj je vrijedno spomenuti, da je dobro poznavao liriku hrvatskih pjesnika.

Glavni lužičkosrpski pjesnici jesu dakle od starije generacije Handrij Zejler (1804. do 1872.), predstavnik romantičkoga pjesništva, i Jakub Bart-Ćišinski (1856—1909.), predstavnik realističkoga pjesništva, koji je ujedno najveći dosadašnji lužičkosrpski pjesnik. On je Lužičanima ono, što je Hrvatima Preradović, Poljacima Mickiewicz, a Česima Vrchlický. Glavni predstavnik suvremenog pjesništva jest spomenuti Josef Nowak (rođ. 1895.). koji u svojim pjesmama uz jaku nacionalnu žicu tu i tamo odaje i socijalnu notu potsjećajući tim na češkoga pjesnika Begruča. Preveo je Preradovićevu pjesmu »Zora puca, bit će dana« na lužičkosrpski. Piše i drame (»Posljednji kralj« 1921., »Nevjesta slobode« 1922., »Lubin i Spreva« 1928.), u kojima slavi ideal slobode svoga naroda. Uz Nowaka se redaju pjesnici sadašnjosti od gornjolužičkih Jan Skala (rođ. 1889.),

ARNOŠT MUKA

koji je spjevao među ostalim pjesmu »Južnim Slavenima«, Jan Lajnert (rođ. 1892.), Michal Nawka, koji uz pjesništvo goji i dječju književnost te je na tom polju stvorio najljepše, što od te vrste lužičkosrpska književnost ima (s ilustracijama slikara Martina Nowaka); od donjolužičkih Mato Kósyk, od kojega je ep »Izdaja markgrofa Gera« (1924.), pjesnikinja Mina Witkojc (rođ. 1893.), koja je proputovala i južnoslavenske krajeve, te je zastupnica ugođajne lirike, u kojoj se ističe topla ljubav prema rodnome kraju; prevodi i Ksavera Meška.

O lužičkosrpskim novelistima i dramaticima bit će jednom drugom prilikom govora. Ovaj mali pogled na dosadašnju lužičkosrpsku književnost, s posebnim obzirom na pjesništvo, pokazuje, kako ta književnost drži korak s ostalim slavenskim književnostima, te zaslužuje, da se i drugi slavenski narodi s njome pobliže upoznadu.

JOSEF NOWAK

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Ovaj brak je potkopao prostodušnu vjeru Ivana Christiansena. Počeo se zatvarati u sobu s knjigama i studijama, ali nije našao mira ni pouzdane istine o onome, što je tražio. A kad se pojavila Klara Bertelsen, onda se sve svršilo.

Nije sve bilo baš onako, kao što su Torkildu u njegovu djetinjstvu pričali. Istina je, da je Christiansen podijelio (protestantsku) potvrdu Klari Bertelsen, kćerci župnog namjesnika, ali je do odnosa među njima došlo istom godinu dana kasnije, kad je ona kod njega polazila na privatne satove. Christiansen je sam zatražio, da ga skinu sa župnog mjesta. Kao što je kasnije pisao, »zidovi su se crkve oko njega smrvili u prah, tako da se našao pod otvorenim nebom«.

Ivan Christiansen ostao je naivan sve do svoje smrti. Ljubio je uvijek istinu te je sam razglasio svoj otpad od crkve i priznao svojoj ženi i župnom namjesniku svoj odnošaj s Klarom. Starac namjesnik je škandal još jače rastrubio tražeći, da se kazni zavodnik njegova djeteta, što mu, dakako, nije uspjelo. Klara, koju su poslali u inostranstvo, povratila se naskoro kradom u Norvešku i nastanila kod svog ljubavnika. Christiansen je neko vrijeme boravio u Kristijaniji, a zatim se preselio u Bergen. Posvetio se novinarstvu i prevođenju; napisao je i nekoliko romana, koji su bili očajno loši, ali su mu ipak pribavili nekakav literarni ugled, jer je on sam izradio, da jedan od njih bude zabranjen.

Velika očeva naivnost i njegovo nepokolebivo uvjerenje, da je dobro uradio, bili su razlog, da mu je Torkild kasnije, kad je poodrastao, sve oprostio te osjećao prema njemu čak i neku blagu samilost — neku prezirnu samilost, koja je bila najjača, kad je on, njegov sin, mislio na ženu, radi koje je otac sve žrtvovao. Na očevu se pisaćem stolu uvijek nalazila jedna Klarina fotografija u odijelu za potvrdu — slika je prikazivala snažnu, rano dozrelu djevojku, za koju se činilo, da je iskusna došla na svijet.

Kad se Christiansen rastavio od svoje žene, otputovala je Klara u Hamburg; tamo je uzela neko namještenje i morala ostati tako dugo, dok rastava ne bude službeno potvrđena. Nakon godinu dana udala se za nekog njemačkog agenta, koji se zvao Ritter. To se desilo nekoliko mjeseci prije, nego su se Christiansen i njegova žena sporazumjeli, da opet zajedno žive. Ivarov je otac bio upravo tada umro te se on nastanio na očinskom imanju blizu Friderikshalda. Zemlju je dao u zakup i posvetio se svojim prijevodima. Položio je i doktorat iz povijesti literature.

Pokazalo se međutim, da je pokus bio pogrešan. Zajednički život s mužem, koga je gospođa Christiansen još uvijek voljela, bio je kraj tih okolnosti iznad njezinih sila. Ponovno je počela piti i to trajno te je okretnošću umobolne žene znala da pribavi morfija. Osim toga povratila se Klara Ritter, koja je ostavila svog muža u Njemačkoj, natrag u Kristijaniju, pomirila se s Ivarom i Regitze je znala, da se on s njom sastaje, kad po poslu putuje u Kristijaniju. Istom nakon njena samoubojstva prestao je taj odnošaj.

Otkad se povratio k ocu, predao se Torkild s tupom beznadnom rezignacijom svojoj sudbini. Nakon majčine smrti se nikako nije mogao odlučiti da sâm živi; kad je dobio namještenje u jednom uredu u gradu, stanovao je i nadalje kod kuće, plaćao za sebe opskrbu i osjećao prema sestri — a donekle i prema ocu — nešto kao odgovornost. Nakon nekog vremena odlučio je da pođe na višu trgovačku školu. Pozajmio je na svoje ime nešto novaca, dobio od djeda u Danskoj nekakvu pripomoć i opet otputovao u Kristijaniju.

Tamo je imao gospođu Wegner i Rozu. Gledao je sada na njih donekle drugim očima: opazio je, da je gospođa Wegner kao i prije; i sada je osjećao onaj čar, koji je obasjavao nju i sve, što je bilo njezino ... ali mu se sada taj čar učinio neizrecivo bolan i žalostan. I Roza, mlada, lijepa i ozbiljna Roza, bila je sada u svojoj sedamnaestoj godini — predana na milost i nemilost neveselom životu, ispunjenu teškim radom. Dom gospođe Wegner bio mu je opet svetim kraljevstvom mira, ali se lik majke malo pomalo gubio u pozadinu, a sva se njegova pažnja usredotočila na kćerki.

Torkild je ostao dvije godine na višoj trgovačkoj školi. Pod konac druge godine ustanovilo se, da gospođa Wegner, koja je neko vrijeme pobolijevala, ima šećernu bolest. Njen život je gasnuo brzo, vrlo brzo.

Roza je već davno isposlovala, da smije pomagati majci u kući. Kad se gospođa Wegner privikla na to, da Roza vodi kućanstvo, bilo joj je ugodno. Roza je bila vrlo marljiva: već odavna je istiha promatrala majčin nerazborit i nepraktičan način rada te smišljala, kako bi ona sve to razboritije obavila. Sada se pokazalo, da je u vođenju kućanstva vrlo spretna. Nakon posla u uredu, koji joj je radi nepomičnog sjedenja bio prava muka, činilo se, da nalazi razonodu i odmor u tomu, da pere, čisti, kuha i peče. Gospođa Wegner je bila sretna; njoj je po svoj

prilici bilo malo stalo do toga, da li se kućanstvo vodi nešto bolje i nešto gore: rad njene kćeri, njeni mali pokloni, kazališne ulaznice, cvijeće i kutije bombona budile su u njoj onaj isti osjećaj, s kojim je ona živjela i radila za svoje dijete. Sve, što je ona radosno davala i oduševljeno primala, bilo je njoj samo jamstvom, da je ona svojoj kćeri, a njena kćer njoj sve na svijetu. Zato joj je sve, što je Roza radila, bilo dobro i zato joj se svaka i najmanja sitnica, koju joj je Roza poklonila, činila neprocjenjivim blagom.

Tada je došlo vrijeme, kad su obadvije shvatile, da u malom domu vreba smrt čekajući čas, da povede sa sobom majku.

Ali se među njima nije nikada povela riječ, koja bi dala naslutiti, da to znadu. Vidjelo se to samo po tome, što su nastojale, da svaki i najmanji čas vremena, koje su još smjele da zajedno prožive, ispune svojom ljubavlju. Ali Torkildu su povjerile svoj očaj.

Torkild je donosio gospođi Wegner skupocjeno cvijeće, razna fina jela, koja je smjela jesti i vina, koja je smjela piti. Zadnjih je mjeseci njena života i gladovao, samo da može svaki dan da joj nešto donese. Roza je radila isto tako, i osjećaj, da su on i Roza usko ujedinjeni u ovoj žalosti, ispunjao ga je nekom osobitom, opojnom i gorkom slašću. Njemu je ta žalost bila čudnovato različita od svih onih gadnih briga, koje su ga dosada mučile, to je bila neka spasonosna bol, koja je svojim blagoslovom povezivala njegov i Rozin život. Bio je uvjeren, da i gospođa Wegner tako misli.

Ona je svaki dar, koji joj je pružala ljubav djece, primala s nekom tihom, vedrom radošću; iz njezinih se riječi nikada nije dalo razabrati, da zna, koliko djeca sebi uskraćuju, da mogu njoj da donose sve te stvari. Shvaćala je, da ta velika odricanja, na koja su bili spremni, da nju obraduju, njih same vesele i tješe čineći, da na čas zaborave, da će ih ona naskoro ostaviti.

Ali Rozina je žalost bila neutješiva. Za dugih sati u uredu i za dugih noći, dok je majka spavala, bila je ona sama sa svojim očajanjem. Majka je s nekim tajanstvenim uvjerenjem osjećala, da je njena ljubav prema djetetu jača od smrti. Torkildova mladenačka ljubav mogla je iz svega da crpe okrepu i snagu: čak i iz susreta sa smrću i iz gorčine rastanka. Ali žalost djeteta za ocem i majkom nema utjehe. Majka može da ljubav prema umrlom djetetu čuva i goji do groba; srce zaljubljenoga može da se kroz dug život kida od boli pri pomisli na mrtvu ljubav... A ipak ljubav prema djetetu i ljubav prema ženi znadu za dan svoga postanka, one su osvojile mjesto u našem srcu i svoju snagu mjerile o druge osjećaje ljubavi... ali ljubav djeteta prema roditeljima bila je uvijek dio dječjeg života, ona je s djetetom odrasla i nije nikada donijela duši sreću preporođenja. Zato je i žalost djeteta dio njegova vlastita života. Pa ako vrijeme izliječi ranu ili nova ljubav ispuni prazninu u srcu, tada to nije utjeha, nego zaborav.

Navečer poslije majčina pogreba bili su Roza i Torkild sami u stanu.

Roza je sjedjela u naslonjaču gospođe Wegner za šivaćim stolom. Glavica brežuljka, koja se vidjela kroz prozor, bila je blijedožuta od premrzle trave, grmlje na pristranku bilo je crno i golo. Torkild je osjećao, da je strašno slab i da mu se magli. Primijetio je sa osobitim začuđenjem, da je iznemogao, jer u zadnje vrijeme nije redovito jeo. Kupio je, kolikogod je mogao, cvijeća i donio ga na grob one, koja mu je pomogla da prebrdi najteže časove djetinjstva. Bio je neispavan, duša mu je nekako podrhtavala pri pomisli na budućnost, a duboko u njenoj nutrini pod žalošću za milom pokojnicom skrivalo se neko slatko očekivanje i radoznalost. Što li će mu donijeti nova ljubav u svom čudesnom svijetu? I ne gledajući Rozu reče:

»Ona nije otišla... iako je umrla. Ja i ti... zar ne osjećaš, da je ona u nama ostala? Ta mi smo drugačiji nego ostali ljudi... da... ne čini li ti se, kad dobro promisliš, da smo mi drugačiji? To je zato, jer nas je ona odgojila. Ona nas je naučila, da nam oni, koje ljubimo, donose radost. Naučila nas je, da se radujemo onome, što se može osvojiti i steći ljubavlju, da uživamo u onome, što ljubimo.«

Roza je tiho, tužno plakala.

»Ali ja sam jedino mamu ljubila. Imala sam na svijetu samo nju. Koga da sada ljubim?«

Torkild se prigne nad nju i pogladi joj kosu. A zatim reče tiho:

»Možeš da budeš sretna sama sa sobom. To nas je ona naučila... i to je možda bilo najdivnije na njoj... naučila nas je, da možemo biti sretni sami sa sobom. O n a je uvijek mogla da bude sretna, kad se zagledala u svoju nutrinu, jer je i onda, kad je bila sama, sve oko nje bilo hrabrost, pravednost, ljepota i ništa... ništa nije uz nju bilo nisko, ružno i okaljano. O Rozo, Rozo, ja sam uvjeren... budemo li uvijek živjeli tako, kako mislimo, da je pravo, ne popustimo li nikada zlu i ne učinimo nešto, zbog čega više ne bismo mogli sebe poštivati... tada je tvoja majka uz nas, da, tada je ona uz nas na zemlji.«

(Nastavit će se.)

Glavna godišnja skupština

U četvrtak 25. veljače održana je u Zagrebu glavna godišnja skupština Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima. U 8 sati društveni predsjednik Ljudevit Knežić, opat i kanonik, služio je pred žrtvenikom sv. Jeronima u zagrebačkoj katedrali misu za sve jeronimske članove. U 9 sati održana je prva hrvatska katolička kinematografska konferencija u prostorijama Jeronimskoga Književnoga Društva. U 10 sati društveni je predsjednik obavio blagoslov Kuće Dobre Štampe, koja je već potpuno sagrađena, uređena i nastanjena, a koja se nalazi na uglu ulica Kraljice Jelene i Kralja Tvrtka.

U 11 sati započela je u Jeronimskoj dvorani godišnja glavna skupština. Predsjednik društva opat Ljudevit Knežić pozdravlja brojne povjerenike i članove, koji su se okupili na ovu 64. redovitu jeronimsku godišnju skupštinu, a zatim je održao govor, u kojemu je istakao, kako je veliko djelo dovršeno gradnjom Kuće Dobre Štampe, te je izrekao posebnu hvalu i priznanje društvenom blagajniku dru Stjepanu Markulinu, koji je vodio glavnu brigu oko tog djela, pa je zahvalio i njemu i ostalim dobrotvorima, koji su novčanom pomoći pomogli i olakšali ostvariti podignuće Kuće Dobre Štampe. Sjeća se zatim velikog jeronimskog prijatelja velikog istarskog biskupa dra Jurja Dobrile, čijoj se uspomeni prigodom pedesete godišnjice smrti Društvo odužilo izdavši knjigu F. Barbalića o vjerskim prilikama Hrvata i Slovenaca u Italiji. On je bio najveći dobrotvor Društva sv. Jeronima, pa neka bude uzor svima, koji bi i danas trebali i mogli pomagati tu najzaslužniju hrvatsku ustanovu. Sjetivši se još i jubileja vrhbosanske nadbiskupije, čiji je osnivač nadbiskup dr Štadler bio odbornik Društva sv. Jeronima, završio je predsjednik svoj govor.

Iza predsjednikova govora je potpredsjednik Društva dr Velimir Deželić st. čestitao opatu Knežiću dvadesetu godišnjicu predanog i zaslužnog predsjednikovanja i upravljanja Jeronimskim Književnim Društvom iznijevši ukratko glavne karakteristike njegovih zasluga, napose njegova načina u radu i saobraćaju s pojedinim odbornicima Društva.

Predsjednik je dirnut i zahvaljujući Bogu veseli se, ako je u svom nastojanju i radu u Jeronimskom Društvu učinio nešto korisno za naš narod.

PAS, KOJI VOD

U njemačkoj vježbaju ovčar slijepce, te je ovo t

Lijevo: REKORD NA MO postigao je američanin Gar W kilometara

Desno: SPUŠTANJE B Dosad su se brodovi iz brodo po plankama, a sad je u Ameri vodu dizalicom posebno sa

NEDAVNO PREMINULI ROMAN SA SVOJOM ŽENOM, SINOM I KĆ

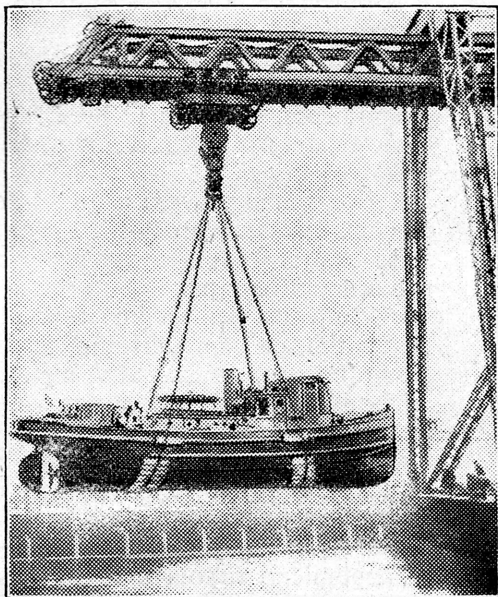
Desno: LIJES EDGARDA WALLA U DOMOVINU

Lijevo: ODRED KINESKIH ŽENA, S JAPANCIMA ZA OB

Hrv. Knjiž. Društva sv. Jeronima

Zatim društveni bilježnik dr Josip Lončarić iznosi opširan izvještaj o poslovanju Društva u prošlój godini. Od posebnog je interesa bio izvještaj o raspačavanju jeronimskih knjiga tokom prošle godine: raspačano je ukupno 198,510 knjiga, od toga otpada na »Danicu« 48.024 komada, na »Almanah Gospe Lurdske« i Razgovor ugodni« ukupno 17.530, na redovna izdanja (bez Danice) 61.485 komada, na izvanredna izdanja 31.796 komada, na Knjižnicu Dobrih Romana 18.000, na molitvenik »Kruh nebeski« 14.170, na knjižicu »Nasljeduj Krista« 720, a na razne knjige 6.785 komada.

O društvenim financijama i gospodarstvu izvijestio je blagajnik dr Stjepan Markulin. Prometna glavnica iznosila je 2,886.904.75 Din, čista imovina 1,963.379.79 Dinara, troškovi svih edicija i uprave iznosili su 2,607.960.32 Din, a sveukupni prihodi 2,650.847.82 Din. Uvaživši sadašnje opće gospodarsko stanje sastavljen je nešto reduciran proračun za narednu godinu.

O prošlogodišnjim društvenim izdanjima izvjestio je glavni urednik dr Josip Andrić. Njegov je izvještaj obuhvatio: 1. Redovna izdanja; 2. Izvanredna izdanja; 3. Knjižnicu Dobrih Romana; 4. Knjižnicu Općeg Znanja; 5. Knjižnicu Društvene Pozornice; 6. Jeronimske časopise i to: »Obitelj«, »Krijes«, »Mala Mladost«, »Naša Gospa Lurdska« i »Hrvatska Prosvjeta«; 7. Putničko odjeljenje; 8. Filmsko odjeljenje i 9. Sekretarijat Saveza slovenskih katoličkih književno-nakladnih društava. Iznio je zatim nacrt izdanja za narednu godinu i zahvalio svojim suradnicima, kojih ima 265 na broju. Na koncu je iznio rezolucije filmske sekcije, koje donosimo u filmskoj rubrici ovoga broja »Obitelji«.

Iza izvještaja cenzuralnog odbora i izbora novog cenzuralnog odbora pročitano je nekoliko prijedloga vrijednih jeronimskih povjerenika i suradnika, koje je skupština uputila odboru na uvaženje. Zatim se razvila diskusija o jeronimskim izdanjima, u kojoj je učestvovao veliki dio skupštinara. Skupština je trajala duže nego obično, jer je za sva pitanja vladalo veliko zanimanje, te se pokazalo i opet, kako je opsežan i zaslužan rad ovoga našeg drevnog društva, koje kroz lijepi niz godina djeluje na korist i napredak hrvatskog naroda i njegove kulture. I u ovim kritičkim danima to zaslužno Društvo treba da nam ostane ono, što nam je i dosada bilo.

SLIJEPCE
se pse, da vode ratne
ući takav pas

ORNOM ČAMCU
od prevalivši 186 i po
a sat

BRODA U VODU
radilišta puštali u vodu
i jedan brod spušten u
ađenom za tu priliku

PISAC EDGAR WALLACE
ERI U OBITELJSKOM KRUGU
E-A PRENOSE IZ AMERIKE
NGLESKU
KOJE UČESTVUJU U RATU
RANU ŠANGHAJA

SEOSKA CRKVA

Napisao H. A. Dourliac — Prevela Lidija Kružić

»Gospođica Orbec?«

»Ja sam, gospodine!«

Ona je gledala začuđeno u posjetioca. Čudan svat: kapu je natukao na oči, neobično se smiješio nadodavši brzo:

»Dolazim radi torbice, koja je sigurno vaša!«

»Moja torbica? Oh! Uđite, gospodine, uđite!« i otvori širom vrata.

On uđe i ugleda se krišom oko sebe. Više otvorenih vratiju vodilo je u susjedne sobe, u kojima nije bilo nikoga. Starica sva sretna povede došljaka u mali, udobno namješteni salon u stilu empire-a. Po zidovima bilo je nekoliko portreta, na stolu stajao je otvoreni album sa dopisnicama.

»Vi mi donosite moju torbicu! Koliko sam vam zahvalna, gospodine!« On izvuče torbicu iz ogrtača. Izgledala je dosta bijedno i nije baš odgovarala zadnjoj modi, a osim predmeta za ličnu uporabu sadržavala je i nekoliko sitnica, da se bijednici vesele: duhana, čokolade, slatkiša, naranču, krunicu i molitvenik. Starci i mladići, djeca, bolesni i nevoljni — svi su tu imali svoj dio, i često su se njihovi tužni pogledi razvedrili, kad su je vidjeli. Kad ju je njena vlasnica ugledala, nježno se nasmiješila i nadodala veselo:

»Nije lijepa, ali to je moja stara družica i dar jedne moje drage prijateljice. Sve sitnice, koje se u njoj nalaze, darovi su mojih zahvalnih đaka. Mnogo držim do njih i vrlo sam vam zahvalna, što ste mi ih povratili.«

»Hoćete li, gospođice, pregledati, je li sve u redu?«

Ona se namršti i postavi torbicu na stol — rekavši:

»Ali sjednite, gospodine!«

Htjela je, da joj priča, gdje je našao torbicu, dolazi li iz daleka, — i nuđala ga je, da založi... On je bio smeten, i jedva je odgovarao na njena pitanja stiskajući u džepu nož i vrebajući na zgodan čas.

Dan prije našao je torbicu. Sadržaj njezin vrijedio je više, nego ona sama. Uz krunicu, istrošeni molitvenik bilo je i nekoliko vrijednijih predmeta, kao zlatni cviker, posrebrena kutija za bonbone, srebrena novčarka i slično. Bilo je i nešto novca, a i nekoliko listova. On ih je redom pročitao. Bile su tu sve samo molbe za pomoć!

Pogleda adresu: Avenue Breteuil, gospodska četvrt! To je sigurno kakva stara bogatašica, vrlo pobožna. To bi bio dobar posao!

»Metni sve stvari natrag na njihovo mjesto,« zapovjedi svojoj ženi, koja ga protiv volje posluša, »to je tek oglodana kost, više vrijedi cijeli kostur!...«

»Ako se ona bude branila?«

»Podleći će. Uostalom tko ne pokuša nešto, nema ništa!«

Nije se izlagao velikoj opasnosti u ovom malom diskretnom salonu sa povjerljivom starom gospođicom, koja mu je ponudila mirisavi liker. Ona ga je ispitivala o njegovu djetinjstvu, o njegovoj majci.

On je kimao glavom u dnu duše obuzet uspomenama uništene prošlosti. Ali on nije došao da sluša brbljanje! Naglo ustane. Ona učini isto, ali nekako oklijevajući.

»Učinili ste mi veliku uslugu, gospodine... Htjela bih, da vam zahvalim, ja sam vaš dužnik. Nisam bogata, sigurno ni vi niste... Možete primiti od mene malen darak za vašu staru majku, za vašu sestru ili prijateljicu.«

Ona se blago smiješila. Onda izvuče iz džepa ključeve, otvori ormar i potraži u jednom pretincu: Sad je bio čas! Ona je bila okrenuta leđima... trebao je samo pružiti ruku... Stajao je nepomično rukom u džepu stiskajući ubojno oružje. Nije se trebao ničesa bojati. Nitko je nije mogao braniti. Što je čekao? Što je gledao?

U otvorenom albumu na dopisnici mala seoska crkva. S jedne strane škola, s druge groblje... Mala župa, na podnožju brežuljka... Tu je učio čitati, tu je primio prvu pričest, tu počiva njegova majka... Učini mu se, da je ugledao među drvećem jedno biće. Osjeti ruku one, koja ga je sabrano i ponosno vodila na božansku gozbu i koja ga i sada čuva od ponora...

»Ne!« reče promuklim glasom odbivši dar... On ne traži od nje ništa; najveće mu je zadovoljstvo, što je vidi zadovoljnu..., što je kušao njezin liker... A kada je ona navaljivala i bila ožalošćena njegovim odbijanjem, reče:

»Dobro! Poklonite mi... ovu dopisnicu, koja me sjeća moga sela... crkve... i moje majke.«

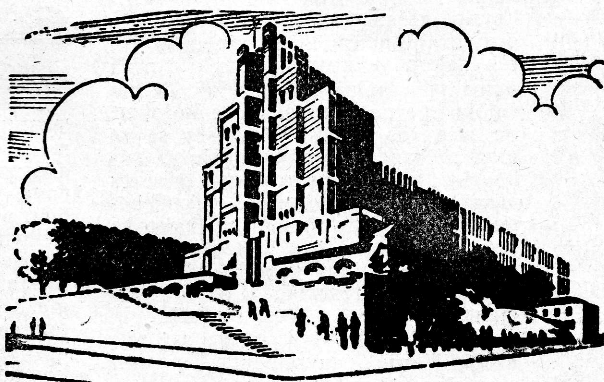
1 MAJA 1932.

je onaj veliki dan

Vučenje srećaka za gradnju katedrale u Beogradu!

Ogromna potražnja pokazat će doskora potpunu prodaju srećaka. Ne čekajte stoga na posljednji trenutak, jer

PROPUŠTATE NAJVEĆU PRILIKU U VAŠOJ SREĆI!

Dobici:

2 × Din 2,500.000·-
2 × „ 500.000·-
10 × „ 100.000·-
100 × „ 10.000·-

! ! GLAVNI ZGODITAK DIN 5.000.000· ! !

Cijene srećaka:

Dupla srećka	1/1	1/2	1/4
Din 200·—	100·—	50·—	25·—

Prodaju vrše: svi župni uredi, kolekture, novčani zavodi, crkvene i dobrotvorne ustanove i t. d.

Glavna uprava: **BEOGRAD**
Ulica Jovana Ristića 20

Prodajna podružnica: **ZAGREB**
Tvrtkova ulica 5

Nema igre na kola (klase)! **Jednokratan ulog!**

KAZALIŠTE

NOVA IZVEDBA »BARUNA TRENKA«

Što opereta »Barun Trenk« od Srećka Albinija za našu predratnu glazbenu prošlost znači, o tom je već ustaljeno mišljenje. To je u glazbenom pogledu dosad naša najuspjelija opereta, koja je i u publici na operetnom polju bila ono, što je na opernom Zajčev »Zrinjski«. Albini je tu uspio stvoriti, što mu kod nijednog drugog djela više nije u toj mjeri uspjelo: glazbu, koja odgovara svojoj svrsi. On je na mjestima nastojao unijeti u nju i po koju našu narodnu karakteristiku, ali u tom baš nije uspio, jer se držao samo površine, a nije bio kadar dublje jezgre zagrabiti. Da s vanjske strane pojača to svoje nastojanje za narodnim koloritom, uveo je u prvom činu i tamburaški zbor, koji svira zajedno s orkestrom. Simpatično je to i šteta, da u tom pogledu nisu i drugi kušali i više načiniti. Albinijevo kolo slaba je imitacija pravog narodnoga kola. Uspjeliji su mu valceri, a najuspjelija glavna Trenkova arija. Inače je to opereta posve po bečkom uzoru, te je nesimpatično, da su i tekst napisali tvorci bečkih operetnih tekstova. Glazba ima jedrine i ugodno se sluša, dok je radnja previše nategnuta na shematski operetni kalup i natrunjena dvoličnim natruhama, bez kojih misle autori operetnih tekstova, da ne bi mogli opstati.

Nakon mnogo godina doživjela je ova opereta opet nov triumf kod operetne publike u solidnoj izvedbi pod dirigentom Baranovićem, sa Šimencom u naslovnoj ulozi, s Vilmom Nožinić u ulozi Lidije, s Maricom Lubejevom i Vladimirom Majhenićem u ulogama Marice i Nikole, s Micikom Žličar u ulozi Komelije, a i druge su uloge bile posve novo podijeljene. I dekoracije su nove. Publika je mnogo odobravala izvađačima i samom komponisti, koji se također morao pojaviti pred zastorom, da zahvali na priređenim mu ovacijama.

N a p o m e n a. Ovom prilikom neka bude istaknuta zanimljiva činjenica, da je i komponist Širola skladao jednu operetu, te smo vrlo radoznali, kada će biti iznesena i kako je taj najodličniji današnji hrvatski skladatelj riješio aktuelno pitanje operete u svome djelu. I najveći češki skladatelj Smetana pothvatio se da sklada operetu, kad je vidio, da mu opera nije naišla na dovoljno razumijevanje, a iz te njegove operete nastala je — »Prodana nevjesta«, za koju malo tko danas i zna, da je imala postati opereta, a postala je najpopularnija komična opera. Pravi umjetnik stvara uvijek pravu umjetnost, ma koju formu odabrao. Dr J. A.

ČAJKOVSKI »EVGENIJ ONJEGIN«.

U Hrvatskom Narodnom Kazalištu u Zagrebu stavljena je nakon više godina iznova na repertoir opera »Evgenij Onjegin« od ruskoga skladatelja Petra S. Čajkovskoga. To je najpoznatija ruska opera uopće, djelo, koje je ruskoj operi utrlo put u zapadnu Evropu. Kad je s njome Čajkovski izašao izvan ruskih granica, doživio je neuspjeh u Njemačkoj, i tek nakon velikog uspjeha u Pragu otvorio se »Onjeginu« svijet. Nema valjda operne pozornice, na kojoj se on nije još izvodio. I doista se ta glazba i danas s ugodnošću sluša. Čajkovski umije da se raspjeva, te se tu nižu ljupke arije, zborovi, efektni baleti — sve čista romantika, kako to i sam Puškinov sadržaj traži. Dominira sentimentalni ugođaj, koji je glavna karakteristika lirskog elementa ove opere. U tom se Čajkovski približuje talijanskoj operi, te nije uzalud Verdijev suvremenik. Ta sentimentalnost personificirana je u glavnom ženskom licu opere, u Tatjani, koja se sva utapa u romantičkim ljubavnim sanjarijama, reagira na njih plačljivo i osjeća se vječno nesretna. Takvim ju je glazbenim ruhom zaodjenuo i Čajkovski počevši od prvoga njena kromatičkoga motiva pa sve do bijega njena pred Onjeginom pri svršetku opere. Njen pendant je sentimentalni Lenski, koji nam prije svoje smrti, što je nađe u dvoboju, pjeva jednu od najtipičnijih arija ove opere uopće. Više sočnosti a manje sentimentalnosti odaje arija Gremina, kasnijega muža Tatjanina, kad opisuje svoju sreću u ljubavi svoje žene. Na mjestima Čajkovski unosi i nacionalni ton u glazbu ove opere (prvi čin), ali taj iščezava. Izvedba je pod dirigentom Smodekom i u novoj inscenaciji P. Fromana bila dobra. Ulogu Tatjane pjevala je Ančica Mitrović, Onjegina Jurenjev, Lenskoga Manoševski, Gremina Križaj. Publika je simpatično primila novu izvedbu ove obljubljene opere. Dr J. A.

GLAZBA

KONCERAT DORE GUŠIĆ-FELLER.

U utorak 1. ožujka nastupila je samostalnim klavirskim koncertom domaća umjetnica Dora Gušić-Feller u dvorani Hrvatskoga Glazbenoga Zavoda. Bio je to koncerat ponešto različit od klavirskih koncerata, što se redovno daju. Ne vidjesmo na programu Beethovena, Chopina, Schumanna, Liszta i drugih velikana klavirske glazbe, koji se obično pojavljuju na takvim koncertima. Ovaj koncerat iznio je djela danas manje aktuelnih kompozitora iz 17. i 18. stoljeća, i to Haendela, J. K. F. Fischera, J. Pachelbela, Benedetta Marcella, B. Pasquinija, F. Couperina i D. Scarlattija, zatim dvojice suvremenih skladatelja Ottorina Respighija i Maurice Ravela. Baš ta neobičnost programa imala je na sebi posebnu privlačivost, iako je program izašao previše razdrobljen. »Koncerat« Marcellov, jedina veća koncertna stvar programa, nije mogla dati osnovni ton cijelome koncertu. Baš ta razdrobljenost i šarolikost programa svraćala je glavnu pažnju na reproduktivnu stranu koncerta. — Umjetnici je uspjelo da pokaže sve lijepe strane svoje umjetnosti, počevši od suptilnoga pjeva ljupkih melodija pa sve do najsavršenije virtuoške vještine. Na mahove snažno zaranja u glazbenu dubinu, da se onda opet razleti površinom briljantnih zvukova, koji su njen najsnažniji izražaj i koji efektnošću najneodoljivije osvajaju. Pachelbelove fuge na »Magnificat«, Couperinova »Soer Monique« i Respighijeva 2 préludija na gregorijanske melodije s jedne strane, a Marcellov »Koncerat«, Pasquinijeva »Toccata«, Scarlattijeva 2 sonate i Ravelov »Prelude, Rigandon et Toccata« s druge strane činile su dva brežuljka, s kojih se slijevali biserpotoci zvukova iz najbistrijih vrela glazbene umjetnosti u jedan snažan tok, koji nas je zanosio. Iako koncerat nije bio bog-zna-koliko posjećen, publika, koja se tu našla, dokazala je, da umije cijeniti iskrenu umjetnost, kakva joj je tu dana. Dr J. A.

FILMSKI SVIJET

KATOLIČKA KINEMATOGRAFSKA KONFERENCIJA U ZAGREBU.

Dne 25. veljače održana je u Zagrebu na poziv jeronimskoga kinematografskog odbora prva hrvatska konferencija o katoličkoj kinematorafiji. Prisustvovali su joj i mnogi iz provincije, koji rade pomalo već i na tom polju s malom kinematografijom. Sjednici je predsjedao dr Stjepan Markulin, predsjednik jeronimske kino-sekcije. O dosadašnjem ovogodišnjem radu sekcije izvijestio je tajnik dr J. Andrić. Iz tog se izvještaja vidi, da je sekcija bila u vezi s kojih stotinu interesenata za katoličku kinematografiju, međutim uspjelo je dosad ostvariti samo tridesetak malih kina (većinom župskih). Postoje zasad još nesavladive poteškoće, da se i kod nas osnivaju katolička kina s normalnim filmovima. Zato se uvodi mala kinematografija s uskim filmovima, koja je jeftinija, podesnija i za sela, a i do dobrih filmova za nju se lakše dođe. Dok na pr. film »Lurdska ukazanja« normalne širine stoji do 10.000 Din, dotle se taj isti film u širini od 9 i pol mm, za Pathéove aparate dobiva za 250 Din. To je najodlučniji momenat. Istina, postoje i tu još mnoge poteškoće, koje će se odsada organizovanim radom nastojati ukloniti.

Iza referata dra Andrića održao je tajnik ljubljanske Prosvetne Zveze g. Vinko Zor podulji referat o pitanju katoličke kinematografije uopće, i o dosadašnjim međunarodnim akcijama na tom polju te o radu kod Slovenaca u tom smjeru napose. Kinematografija postoji tek 36 godina, a danas ima preko 50.000 kina u svijetu, koja posjećuje oko 100 milijuna ljudi na tjedan. Među filmovima posebnu važnost ima t. zv. kulturni film, kojemu treba posvetiti posebnu pažnju. Velik je problem dobar film, za koji treba da vodimo borbu osobito mi katolici. Treba posebno dobiti utjecaj na zabavni film t. zv. Spielfilm. Provedena je međunarodna katolička filmska organizacija s kat. filmskim uredom u Parizu. I mi treba da osnujemo filmski komitet kao podružnicu tog međunarodnog filmskog ureda.

Nakon tih referata razvila se zanimljiva debata u kojoj su uz usmene izvještaje nazočnih izneseni i pismeni izvještaji iz 15 sela, što je na kinematografskom polju već učinjeno. Iz sviju tih izvještaja i debata jasno se pokazalo, da je za kinematografiju i u katoličkim krugovima kod nas vrlo veliko zanimanje te se shvaća njena važnost u današnjem kulturnom životu.

Nakon izmjene mišljenja i debate stvorene su ove rezolucije, koje su iza toga podnesene i jeronimskoj skupštini na prihvat:

1. Smatramo, da je katolički rad i na polju kinematografije jednako važan kao i rad na polju štampe, te želimo živo poraditi na tom, da se i kod nas počne ostvarivati preporuka Sv. Oca Pape Pija XI., koji je u svojoj enciklici o odgoju rekao: »Treba promicati odgojna prikazivanja osnivajući i uz cijenu velikih žrtava kazališta i kina.«

2. S obzirom na naše prilike pokazuje se zasad najpodesniji tip male kinematografije, koji posebno preporučamo za naša sela i za katolička društva. Čim i gdjegod bude moguće, proširit ćemo svoje djelovanje i na ostalo kinematografsko polje.

3. Pozivamo osobito gg. župnike, koji rade na prosvjetnom polju, da se zainteresiraju i za katoličku kinematografsku akciju i da osnivaju mala župska kina, jer je kinematografija postala jedno od najaktuelnijih sredstava prosvjetnoga rada.

4. Zaključujemo, da jeronimsko kinoodjeljenje postaje hrvatska centrala za katoličku kinematografsku akciju i za projekcije uopće. Ona će odmah provesti organizovanu zajednicu rada katoličkih malih kina. Stvorit će centralni repertoir dobrih filmova i za kinematografiju i za ostale projekcije, a nastojat će i oko produkcije izvornih filmova.

5. Kino-odjeljenje Društva sv. Jeronima iz Zagreba i kino-odjeljenje Prosvetne Zveze iz Ljubljane osnivaju zajednički katolički filmski komitet, koji će biti za našu državu filijala međunarodnoga katoličkoga filmskoga biroa u Parizu. U komitet ulaze dr Josip Andrić, dr Josip Rožman i Vinko Zor. Taj će komitet nastojati doći pomalo do utjecaja na domaći kinematografski život propagirajući dobre filmove a suzbijajući zle. Nastojat će biti zastupan i u državnoj filmskoj centrali. (I u francuskoj državnoj filmskoj centrali zastupan je katolički kinematografski ured po svom šefu kanoniku J. Reymondu.

Te je rezolucije prihvatila skupština Društva sv. Jeronima, te nema sumnje, da će i u svoj hrvatskoj katoličkoj javnosti biti s velikim simpatijama primljene.

JOŠ O FILMU »SV. ELIZABETA«

U posljednjem smo broju javili, da je u Zagrebu koncem veljače izveden u novom, malom Central-kinu film »Sv. Elizabeta«, što ga je izradilo njemačko katoličko filmsko poduzeće Leo-film. To je bio jedini religiozni film ove sezone u Zagrebu. Film je to posve kulturnoga tipa: u njem pretežu prizori, koji prikazuju gradove, stare građevine, dvorove (Wartburg i dr.), crkve, pejsaži, umjetnine itd., nad prizorima, koji prikazuju pojedine momente iz života sv. Elizabete. Jedni i drugi se prizori izmjenjuju i isprepliću, te taj dualizam sadržaja možda ne zadovoljava one, koji su se nadali u tom filmu vidjeti dramatiziran život sv. Elizabete. U tom se razlikuje ovaj film od filmova, kao što su bili »Kralj kraljeva«, »Sv. Franjo« i dr. Slike su u filmu krasne. Šteta, što je za nj bila načinjena premalena reklama, te je posjet filma bio mnogo slabiji, nego što tako odličan film to zaslužuje.

SVEGA POMALO

Prvi automobili. Tridesetih godina prošloga vijeka imala je Engleska svoj autobusni saobraćaj. To su bili parni automobili, koji su mogli voziti preko dvadeset osoba. Protiv tih prvih automobila bili su i kočijaši, jer su se plašili konkurencije, i seljaci, jer su se bojali, da će pasti cijena njihovim konjima, pa i vlasnici prvih željeznica. I doista taj saobraćaj je onemogućen na taj način, da je parlamenat donio zakon, po kome automobili ne smiju voziti brže od 4 kilometra na sat, a pedeset metara ispred automobila mora ići čovjek sa crvenom zastavom vičući: »Pazite! Sklonite se!« Taj zakon ostao je na snazi punih 60 godina!

Znakovi na parobrodima. Po međunarodnom običaju brodovi nose 26 raznih zastavica, od kojih svaka predstavlja po jedno slovo alfabeta. Pojedinačno izvješena zastava, po dvije, po tri i po četiri — znače različite znakove (signale), kojih ima ukupno 375.076, a koje tumači posebna knjiga. C na pr. znači »da«, D znači »ne«, YL moli liječnika, ZFH znači »sretan put« itd.

Suze u medicini. Velika je moć suza u životu i poslu je njihovo značenje. No došli su ljudi i na misao, da ih upotrijebe i u medicinske svrhe. Tako je u jednoj njujorškoj bolnici pravljen pokus sa suzama te se dokazalo, da one imaju ogromnu dezinfekcionu snagu. U jednu epruvetu, u kojoj se nalazilo preko 50 milijuna bacila, spuštena je samo jedna suza i za kratko vrijeme je cijela skupina bacila bila uništena.

Haldejski grad. Prema brzojavu jednog člana englesko-američke ekspedicije, koja vrši iskopavanje u Haldeji, pronađeno je mjesto, gdje se nalazio prvi svjetski velegrad Ur. Taj je grad imao nekad preko 6 milijuna stanovnika.

Luđak na plesu. U Varšavi su židovi bili priredili ples. Iznenada u dvoranu upao je polunag čovjek, naoružan revolverom i sjekirom, te počeo vikati: »Ubit ću Židove!« Istovremeno je pucao iz revolvera. U dvorani je nastala panika. Luđak je ubio jednu djevojku, a drugu ranio. Zatim je pobjegao u svoj stan i zabarikadirao se. Policija je luđaka uhapsila, a on je izjavio, da nije mogao da mirno spava u svom stanu, koji se nalazio ispod te dvorane, u kojoj se plesalo, pa je provalio, da te nepristojne ljude rastjera.

Čudnovata biljka. Postoji jedna biljka, koja potiče iz Himalaje (u nauci nosi ime »seuromatum gutatum«), a koja može da raste bez zemlje i vode. Ako sjeme te biljke stavimo na običnu dasku prema suncu u travnju ili svibnju, iz njega će se razviti i procvasti lijepa biljka bez zemlje i bez vode. No ako želimo dobiti sjeme te biljke, koje će moći dati novu biljku bez doticaja sa zemljom i vodom, moramo tu biljku držati neko vrijeme u zemlji. Novo sjeme dobije naime za to vrijeme iz zemlje toliko hrane, da može kasnije hraniti cijelu biljku, koja će se iz njega razviti.

Posljednji kineski car bio je Puji iz dinastije Mandžu. Rođen je god. 1906., god. 1908. stupio je na prijestolje, ali je već god. 1912. revolucija pod vodstvom generala Li Jian Hunga svrgnula dinastiju Mandžu sa prijestolja.

Kako američki automobili ubijaju. Prema američkoj saobraćajnoj statistici god. 1931. u Sjedinjenim Američkim Državama automobili su ukupno pregazili 86.950 lica. Od tih je umrlo oko 32.000. U srednjem vijeku ni za najveće epidemije nije u jednoj zemlji umiralo toliko ljudi, koliko automobili sada ubijaju u Sjedinjenim državama.

Najbolji pamuk na svijetu. Sveučilište u američkoj državi Ilinois dobilo je nedavno iz Kaira jednu egpatsku mumiju. Profesori su na njoj pronašli komadić pamuka, koji je vjerojatno dospio u grob zajedno s mumijom, a ona je sahranjena otprilike pred 2000 godina. Naučnici su utvrdili, da je taj pamuk mnogo bolji od sviju vrsta pamuka, koje danas postoje. Egipatski je pamuk bio elastičniji, čvršći, ali i mek i dugotrajan. Nema sumnje, da su Egipćani imali poseban postupak pri proizvodnji pamuka, jer samo racionalnom proizvodnjom mogao se postići takav prvoklasan kvalitet. Danas je nepoznat taj egipatski pamuk.

Rekorderke u igri biljara. U Engleskoj se vrlo veliki broj žena bavi igrom biljara, pa se zbog toga prave i natječaji za žensko prvenstvo u biljaru. Nedavno su zaključeni natječaji, pa su u konačnu borbu došle Espel Braun i Telma Karpenter, koje su prvakinje svijeta u toj igri.

Vjenčanje indijske princeze. Dosad se nije niti jedna indijska princeza udala za običnog građanina. Prva je prekršila taj običaj princeza Kumari Sušila, koja se nedavno iz ljubavi vjenčala u Bombaju sa sinom predsjednika suda. Njezin brat, jedan indijski princ i multimiljuner, dao je sestri miraz od 400.000 funti šterlina (oko 100 milijuna dinara!) Kumari se udala u svojoj šesnaestoj godini.

KUĆANSTVO

KUHINJSKI RECEPTI.

Juha od sardelica. Kuhaj u dvije litre vode zelenje, 16 dkg na male komadiće narezanih sardelica, malo češnjaka i korice od limuna. Kad dobro prokuha, doda se zapržak od 10 dkg maslaca i brašna, koliko je potrebno, 1 dcl kiselog vrhnja i sol, te se ostavi da neko vrijeme kuha. Na posljetku se sve zajedno pasira, metne u zdjelu. Jede se sa prepečenim žemljama.

Punjena jaja. Kuhaj 10 jaja, da budu tvrda. Kuhana olupi, prereži po duljini na polovice, te izvadi žumanjak. Pasirane žumanjke miješaj sa žemljom namočenom u mlijeku, dodaj sitno kosanog zelenog peršina, sol, malo vrhnja i maslaca, te sve dobro razmiješaj, te time napuni kuhane bjelanjke. Jaja složi u zdjelu za pečenje, prelij ih vrhnjem, pospi mrvicama i peci u pečenjari, dok požute.

Mesnate kobase. Mesnate kobase načiniš lako kod kuće u svakoj količini. Sitno skoši ili samelji na stroju 3 kg svinjskog mesa. Dodaj 8 i pol do 9 dkg soli 1 dkg tučenog bibera (mjesto bibera može se prema ukusu metnuti i crvena paprika). Veliku glavicu češnjaka očisti, zdrobi ili sitno skosi, namoči u pol šalice vode, promiješaj, te vodu ocijedi u meso sa kobase. Spravom za punjenje kobasa napuni tom smjesom tanka svinjska crijeva. Može ih se i osušiti u dimu. U dimu ih ostavi dva do četiri dana, ako ih hoćeš odmah trošiti, a 6 do 8 dana, ako ih ostavljaš za ljeto. Osušene objesi na zračan i hladan prostor. Mesnate kobase jedu se sa ribanim hrenom, gorušicom, sa kiselim i slatkim kuhanim zeljem i kiselom repom.

Torta od naranča. Natari 28 dkg šećera na koricu od naranče i zatim ga sitno stuci i miješaj sa 12 žumanjaka. Pomiješaj 28 dkg oguljenih, ribanih badema, 7 dkg mrvica, sok od jedne naranče i snijeg od 8 bjelanjaka. Tortu peci na umjerenoj vatri, kad ohladi prevuci je ocaklinom od šećera i narančinog soka. S. A.

SV. NIKOLA I DVOJE DJECE

NARODNA PRIČA
ZABILJEŽIO D. K. STOŠIĆ

Neka siromašica imala tri kćeri djevojke i poslala ih u svijet, da mogu preživjeti. Prolazeći kraj carevih dvora reče jedna:

»Bože moj, da mi se udati za careva pekara!« Bila je naime oćutjela miris kruha. Druga govoraše:

»Da mi se udati za onoga, koji caru sprema kavu!« Ćutjela je vonj od kave. Progovori i treća sestra, koju su držali za budalu:

»Kad vi tako, a ja bih se najvoljela udati za careva sina!«

Taj razgovor čuo car iz svoga dvora, siđe pred djevojke i reče, neka kaže svaka, što je rekla. One se zacrvenjele, zasramile i sakrivale rukama lice. Ali car je car, i na koncu morale su govoriti. Car reče prvoj:

»Kako si zaželjela, neka ti bude.« I drugoj reče:

»Kako si zaželjela, neka ti bude.« Trećoj pak reče:

»Ako je moj sin voljan, i tebi će se ispuniti želja.«

Car dozove sina, a on kad čuje, o čemu se radi, pristade, da se oženi s trećom sestrom.

Prolazili dani i godine. Umre car, a na prijestolje sjede njegov sin. U to navale neprijatelji, novi car skupi vojsku i krene u rat. Njegova je majka uživala, što je ostala sama gospodarica u dvoru. Odmah je smislila, kako će se osvetiti najmlađoj nevjesti. Mlada je carica porodila dvoje lijepe djece zlatnih kosa. Jednog dana stara ih odnese, stavi u košaru i pusti u more, neka ih valovi nose. Dade još uhvatiti mladu kraljicu i zazidati u bedem kraj vrata želeći, da tu umre od gladi.

Mjesto djece uze zatim dvoje štenadi (psiće) muško i žensko, pa razglasi po carevini, da ih je rodila careva žena. To je javila i svome sinu u ratu, a on odgovori:

»Šta jesu, da jesu, goji ih, da odrastu.«

No uto se nešto drugo dogodi. Noću se vozio sv. Nikola po moru i držao neprestano štap u njemu. Kad odjednom osjeti, da mu je štap o nešto zapeo. Bila je to neka košara, pa je izvuče na brod. Kad otvori, a unutra dvoje lijepe djece, da ih takvih nema na svijetu. Dobar putnik sv. Nikola, kad izađe na kopno, sretne neku siromašnu ženu, preda joj djecu i reče:

»Uzmi ovo dvoje djece i doji ih, a ja ću ti već sve platiti. Kad ti ustreba novaca, dođi ovdje, naći ćeš mene i dat ću ti ih.«

Žena ih rado primi, a kad su poodrasla, utekoše iz kuće i hodaše kraj mora. Pristupi im sv. Nikola i reče:

»Kuda ćete to, djeco?«

»Nikuda,« odgovore. Sveti će Nikola:

»Kako to? Ko će vas hraniti, ko će vas oblačiti?« Djeca:

»Ne znamo.«

Tada sv. Nikola djevojčici dade ručni rad, a dječaku luk i strelice, pa mu reče:

»Hajde u lov, pa hrani sebe i sestricu.«

Tako je i bilo. Djeca su se hranila lovinom, a boravili su u kolibici, koju načine od granja.

Jednoga dana ode car u lov u šumu, nađe u njoj dječaka i pozove ga k sebi. Ali mali mu reče:

»Ne mogu, care, to učiniti, prije nego zapitam svoga strica.« Mali je mislio na sv. Nikolu. Car otiđe. Mali nađe sveca, a ovaj mu reče:

»Uzmi ovaj prutić i hajde kroz polje. Naći ćeš lijepog konja žute dlake, gdje vrše na guvnu. Udari triput po guvnu. Kad prestane vrći, uhvati ga i zajaši pa s njim hajde u lov.« Mali ode, nađe konja žute dlake, kitnjaste grive, a na njemu zlatne uzde i sedlo svilom prekrito. Zajaši konja i stane zaigravati. Tada ga srete car i odmah ga upita:

»Gdje si pribavio tako lijepog konja? Molim te, prodaj mi ga!«

»Ne mogu,« veli mu mali. »Ne mogu ni to, prije nego upitam svoga strica, zato ću ti sutra kazati.« Kad je bilo sutradan, mali

JEDNOGA IH DANA STARA PUSTI U MORE . . .
Nacrtao Macanić

poučen od sv. Nikole dade caru konja.

Opet drugi dan reče svetac malome: »Evo ti šiba, pa hajde u goru, gdje ćeš naći bunar. Udari šibicom po vodi i kad se ona razmakne, sađi u bunar.« Mali učini sve, kako mu je rečeno i nađe u bunaru zlatnu kvočku i dvanaest pilića. Sve ih povadi i donese, da ih pokaže caru. Car zaželi, da mu se to proda. Mali prista i odnese ih u njegove dvorove. Car ga upita:

»Čigov si ti, mali? Imaš li ikoga na svijetu?« Mali će njemu: »Imam sestru i strica.« U to se javi careva mati i stane vikati:

»Šta misliš tuđu djecu dovesti na dvor. Mrska su mi, ne vodi mi ih.« Car nije mario, što ona govori, nego reče:

»Hajde mali k sestrici, a sutra će po vas i strica doći kočija, da vas dovede u moje dvore.« Mali se vrati u šumu. K njemu i sestri dođe sv. Nikola i poduči ih ovako:

»Sutra će po vas doći kočija i slobodno pođite u carski dvor, ja ne ću ići. Kad budete blizu dvora, car će zaustaviti konje i reći će vam: Pljunite ovdje! Ali vi to nemojte, nego recite: Ne možemo ovdje pljucati, jer je ovdje naša majka uzidana, a ti si, care, naš otac! Još ne zaboravite uzeti sa sobom kujicu. U dvoru će vam prirediti veliku gozbu. Prije nego šta okusite, dajte jesti kujici. Ako ona crkne, znat ćete, da je hrana otrovna i ne jedite.«

Djeca sve dobro zapamtiše. Sutradan dođe car s pozlaćenom kočijom i s velikim veseljem ukrca djecu. Kad su bili blizu dvora, car će djeci:

»Stanite, pljunite ovdje!« Djeca složno odgovore:

»Ne možemo, ne! Tu je uzidana naša mati, a ti si, care, naš otac.«

Car dade raskopati zid i nađe svoju dragu ženu. Nju je kradomice hranio neki vjeran sluga kruhom i vodom. Roditelji upoznaše svoju djecu, pa se svi izgrliše i izljubiše. Od velike radosti otac bi i majka bili u srce stavili djecu, da su mogli. U dvoru prirediše veliku gozbu. Stara je svekrva nudila djeci hranu, ali je djeca dadu kujici, koja je odmah crkla.

»Evo, kako si nas htjela umoriti«, viknuše djeca. Car se digne srdit, pobaca hranu i sudove. Naredi, da se sluge bace u tamnicu, ali sluge rekoše:

»Nismo mi krivi, svekrva kraljica je otrov stavila u hranu.« Navale na nju i bace je u goruću peć.

Poslije toga živio je u sreći i miru car i carica sa svojom djecom i na svemu su zahvaljivali dobrom starcu — sv. Nikoli.

Š A L E

Utjeha. Marica: »Zašto plačeš, Ivo?« Ivo: »Prolilo mi se mlijeko.«

Marica: »Ne plači zato, još ga je u staji puna jedna krava.«

Moderna djeca. Mala Ivanka malom Branku: »Hoćeš li, da se igramo svadbe?«

Branko: »Hoću, ali ti prije moli u mamice 10 dinara, jer se ja ne ženim, ako ne ćeš dobiti nikakva miraza.«

Pogreb. »Koga će pokopati?« pita prolaznik nekog trgovačkog pomoćnika, kad je mimo prolazio sprovod.

»Koga? Zar ne vidite? Toga, kojega eno nose...«

Previše je učen. Anka: »Mamice, zašto se naš stric, kad ide po cesti, više puta zaustavi i gleda u zrak?«

Mamica: »No, zar to ne znaš? Pa zato, jer je naš stric zbog prevelike učenosti često tako zamišljen, da zaboravi na hodanje, pa se tek nakon nekoliko časaka opet sjeti, da mora ići naprijed.«

Anka: »A tako? Onda nije dobro, da se moramo toliko u školi učiti!«

Opravdanje. Majka kćerkici: »Dijete moje, što to uvijek radiš? Tvoje je novo odijelo opet puno mrlja!«

Kćerkica: »Gospodin učitelj nam je rekao, da ni sunce nije bez mrlja.«

Mali mudrac. »Doista je čudan i smiješan taj svijet. Mjesec svijetli po noći, a sunce po danu. Bilo bi bolje, kad bi sunce svijetlilo po noći, jer je po danu i onako dosta svijetlo.«

Ipak mu je pisao. Neki rastreseni gospodin piše: »Gospodine, moja tipkačica, budući da je dama, ne može napisati o vama, što ja mislim; ja kao kavalir ne mogu toga izraziti, a vi, jer niste ni jedno ni drugo, vrlo lako možete to shvatiti.«

Slab je. Mali Luka dolazi kući iz škole mrk. Majka ga upita: »Što ti je?«

Luka: »Daj mi puno jela, da budem debeo, pa da mi učitelj ne kaže, da sam slab. Pitao me, a kad sam odgovorio, rekao mi je: Slab!«

Nije rođen. Učitelj: »Kad si ti rođen?«

»Đak: »Ja uopće nisam rođen, jer imam maćehu.«

Logika malog Ivice. Mali je Ivica nosio košaru jabuka i dođe do klupe, na kojoj je sjedila neka gospođa.

»Volite li vi jabuke?« upitat će Ivica.

»Ne.«

»Onda, molim vas, pripazite mi na ovu košaru, dok donesem druge.«

Lako je pogoditi. Dječak: »Ubio sam četiri muhe, dvije su bile ženske i dvije muške.«

Stric: »Kako ti točno znaš, da su bile dvije ženske, a dvije muške.«

Dječak: »To je lako: one dvije, koje su sjedile na ogledalu, bile su sigurno ženske, a one na boci vina, bile su muške.«

Iz sudnice. Sudac: »Kako ste, gospodine daleko bili od optuženoga, kad je pao prvi hitac?«

Svjedok: »Deset koraka.«

Sudac: »A kad je pao drugi hitac?«

Svjedok: »Sto koraka.«

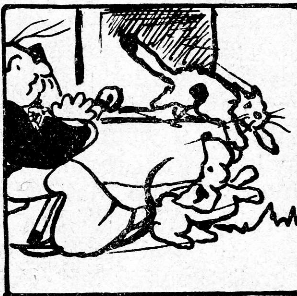
DOBRIJAN I KLOPAN NA ŠETNJI

Čika nam se šeta,
za njim Klopan skače,
vrti se i igra,
poteže mu hlače.

No kad vidi mače
da na suncu drijema,
naš se Klopan mali
na navalu sprema.

Bježi, maco moja,
crn ti danak svane!
Ali uto čika
na Klopana stane.

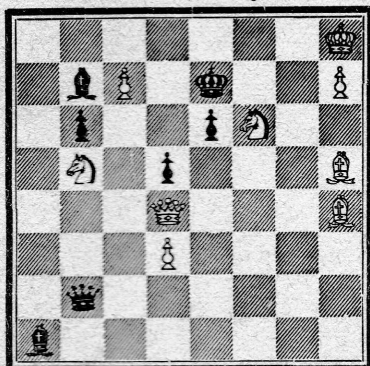

Preplaši se čika!
I od straha ljuta
odjednom se nađe
uprav nasred puta...

Š A H

Problem broj 11.

Z. Marčec, Sarajevo

Bijeli matira u dva poteza

ŠAHOVSKE NAGRADE.

Koncem prvog četvrtgodišta »Obitelji« uredništvo će nagraditi marljive rješavatelje šahovskih problema ovako:

1. Trilogija dra V. Deželića oca o kralju Krešimiru (uvezano i s auktorovim autogramom).
2. Četiri godišta »Sela i grada«.
3. Roman »Prvi i jedini« od M. Soljačića (uvezano i s auktorovim autogramom).

Koncem svakog tromjesečja dijelit ćemo nagrade za marljive rješavatelje i suradnike šaha. Na koncu godine podijelit ćemo više nagrada. Jer želimo, da se i naše čitačice istaknu u našim šahovskim natjecanjima, spremni smo da njih nagradimo posebnim nagradama, samo ako više naših pretplatnica bude pristupilo k rješavanju šahovskih problema (barem 10 njih!).

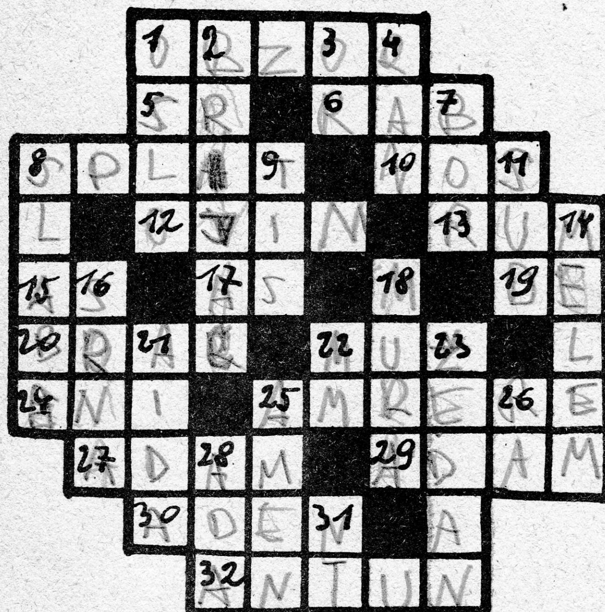
Desno: 1. PROLJETNI KOSTIM OD CRNOG SATINA SA KRAVATOM OD HERMELINA. — 2. PROLJETNA VUNENA HALJINA SA OBRUBIMA OD SATINA OKO VRATA I NA RUKAVIMA.

M O D A

Z A G O N E T K E

1. Križaljka

Sastavio *Rudolf Gruden*, Karlovac

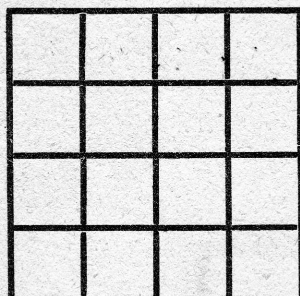

Vodoravno: 1. Horizont. 5. Poznata kratica. 6. Otok u Jadr. moru. 8. Grad u Jugoslaviji. 10. Dio glave. 12. Muško ime (obr.). 13. Piće. 15. Karta. 17. Isto što i 15. vod. 19. Slovo u abecedi. 20. Otok u Jadr. moru. 22. Nije žena. 24. Ž. ime (dat.). 25. Znameniti fizičar. 27. Muško ime. 29. Isto što i 27. vod. 30. Grad u Arabiji. 32. Muško ime.

Okomito: 1. Evrop. prijestolnica. 2. Zanimanje. 3. Francuski: zlato. 4. Nije kasan. 7. Omorike. 8. Nije jaka. 9. Nije gladan (okr.). 11. Posuda. 14. Lijek. 16. Životinja. 18. Rijeka u Jugosl. 21. Opera od Verdi-a. 22. Dva ista slova. 23. Pridjev. 25. Riječ u molitvi. 26. Poganski bog. 28. Žensko ime. 31. Svilen končić (bez i).

2. Geografski kvadrat

Sastavio *Zlatko Modor*, Srij. Mitrovica

Poluotok u Evropi

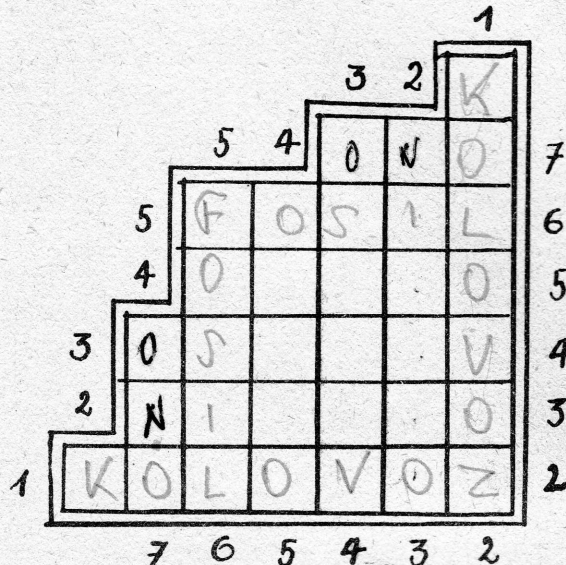
Grad u Africi

Rijeku u Eropi

Država u Aziji

3. Magični kut

Sastavio *Dragutin Maltarić*, Sarajevo

1—2 mjesec u godini, 2—3 mjesto u Bosni, 3—4 planina u Srbiji, 4—5 grubo (obrnuto), 5—6 iskopani otisak ribe, 4—7 Zamjenica pokazna.

4. Ispunjalka

Sastavila *Nada Kesterčanek*, Zagreb

7	8	1	9	10
11	3	2	10	11
12	11	3	7	4
4	5	4	10	12
12	11	5	4	10
13	1	6	10	12

1. Ljepiva stvar
2. Zanimanje
3. Spasitelj svijeta
4. Rođak
5. Otok
6. Slaven

Nagrađeni odgonetači III. i IV. tromjesečja

Nagrade za natječaj odgonetaka „Obitelji" III. i IV. tromjesečja 1931. podijeljene su ovako:

1. Nagradu: stolni sat dobio je Edo Music, Sušak.
2. Društvenu igru Boris Bulat, Šibenik.
3. Umjetničku sliku od V. Kirina Tihomir Cvrlje, Šibenik.
4. Tri knjige Veljko Novak, Zagreb.
5. Dvije knjige Rudolf Gruden, Karlovac.

6—10. po jednu knjigu dobili su: R. Šilić, bogoslov, Mostar; Zlatko Modor, Srij. Mitrovica; Ivan Šarčević, Nuštar; Petar Matenda, Split i Marin Radovčić, Šibenik.

Odgonetke treba poslati na uredništvo „Obitelji" najkasnije do 21. ožujka. Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se ždrijebom podijeliti na koncu tromjesečja